

Гладун Л. Л.
студентка 2-го курсу факультету
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ З ІНШИМИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

12 листопада 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про Державне бюро розслідувань», який визначає правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань. Постановою Кабінету Міністрів України № 127 від 29 лютого 2016 року утворено Державне бюро розслідувань.

Запорукою ефективної діяльності Державного бюро розслідувань є конструктивна робота з іншими державними органами України, зокрема:

1. Національним агентством України з виявлення, відстеження та управління активами, отриманими від корупційних та інших злочинів, — щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, отриманого з-за кордону під час здійснення злочинів;

2. Генеральною прокуратурою України, Міністерством внутрішніх справ України, Національним антикорупційним бюро України, Службою безпеки України;

3. Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та здійснення державної податкової та митної політики;

4. Центральним органом виконавчої влади, що здійснює державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Взаємодія повинна будуватися на принципах верховенства права, законності, неупередженості, незалежності кожного з органів у поєднанні з завданнями кримінальної юстиції та здійснюється у таких формах:

- а) обмін інформацією;
- б) спільні дослідження;
- в) розробка заходів щодо виконання завдань кримінальної юстиції, мінімізація корупційних ризиків у діяльності кожного відомства, пошук осіб, які ухиляються від розслідування, повернення майна, отриманого злочинним шляхом, захист працівників правоохоронних органів і учасників кримінального провадження тощо;
- г) підготовка спільних нормативно-правових актів для ефективної взаємодії;
- д) інші форми взаємодії, що не суперечать чинному законодавству.

Обмін оперативною інформацією між цими органами здійснюється за письмовим розпорядженням керівників відповідних відомств і регулюється загальними нормативно-правовими актами.

Розглянемо детальніше взаємодію ДБР з ГПУ. Державне бюро розслідувань замість Генеральної прокуратури буде проводити розслідування щодо злочинів, скоєних вищими ешелонами влади. ГПУ ж здійснюватиме нагляд за слідством, а потім її прокурори будуть доводити справу в суді. Судові справи, які в ГПУ відкрили ще до створення Бюро, з часом передаються до ДБР. В самому Бюро сподіваються розпочати роботу з чистого аркуша і внести зміни до законодавства, щоб старі справи завершила розслідувати Генеральна прокуратура, але законодавець не передбачив механізму передачі матеріалів кримінальних проваджень з прокуратури в ДБР. Це може стати каталізатором виникнення міжвідомчої конкуренції, оскільки існує два органи, які здійснюють правоохоронну діяльність у сфері боротьби зі злочинністю пов'язаною з високопосадовцями, то виходить має відбуватися їх взаємодія та співробітництво, але як показує практика вони конкуренти. Хоча конкуренція несе в собі багато позитивних рис, але є непоодинокі випадки, коли відбувається порушення законодавства. Тому ГПУ може неправильно трактувати свою компетенцію, беручи на себе повноваження ДБР, так як до створення нової правоохоронної структури відповідні функції належали прокуратурі (Нахмедова А., Павич І. Державне бюро розслідувань: крок уперед чи повернення до невдалих спроб. — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/121330-derzhavne_byuro_rozsliduvan_krok_upered_chi_povernennya_do_n.html).

Існує також конкуренція в взаємодії між ДБР та НАБУ, яка полягає в тому, що є деяке дублювання повноважень. Так, згідно зі ст. 5 ДБР розслідує: 1) злочини, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище; 2) злочини, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Отже, тут підслідність Державного бюро залежить від суб'єктів злочину, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесене до підслідності НАБУ. Однак, здебільшого, злочини, скоєні службовими особами, які займають особливо відповідальне становище — це корупційні злочини. Так, виникає сумнів про доцільність двох ідентично функціонуючих органів досудового розслідування: ДБР і Антикорупційного бюро, які обидва наділені правом проводити гласні та негласні оперативно-розшукові заходи (Бусол О. Ю. Закон України «Про Державне бюро розслідувань». — Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2221:zakonukrajini-pro-derzhavne-byuro-rozsliduvan-2&catid=71&Itemid=382).

Державне бюро також взаємодіє з Національним банком України, Фондом державного майна України, Антимонопольним комітетом України, Державною прикордонною службою та іншими державними органами. Вони зобов'язані передавати Державному бюро розслідувань інформацію, отриману під час здійснення контролю та аналізу інформації, яка може вказувати на злочини або використовувати для запобігання, виявлення, придушення та розслідування злочинів, які законом віднесені до юрисдикції Державного Бюро розслідування.

Підсумовуючи все вищесказане, можна сказати, що ідея запровадження Державного бюро розслідувань є дуже цікавою і необхідною, оскільки такий орган зможе контролювати діяльність вищих посадових осіб і, таким чином, піднімати країну до нового рівня, а взаємодія з іншими державними органами допомагають в протидії злочинності.

Таким чином, ефективне попередження злочинності неможливе без добре структурованої співпраці Державного бюро розслідувань з іншими державними органами. Це включає в себе обмін інформацією, проведення спільних досліджень, розробку заходів щодо виконання завдань кримінальної юстиції, мінімізацію корупційних ризиків у діяльності кожного відділу, пошук людей, що ухиляються від розслідування, повернення отриманих злочинних засобів, захист працівників правоохоронних органів і учасників злочину судочинства та ін., підготовка спільних правових актів для ефективної взаємодії, інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності органів з метою прогнозування злочинної ситуації, аналіз факторів злочинної поведінки, виявлення «гарячих точок», кримінологічний аналіз розробляти проекти нормативно-правових актів, організовувати високоефективну модель попередження злочинності, включаючи віктимологічну профілактику, допомогу та реабілітацію жертв злочинів, роботу з засудженими до виправлення та запобігання рецидиву тощо.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук *Деменчук Марина Олександрівна*.